

Malaysia Competition Commission

Suruhanjaya Persaingan Malaysia

**Seminar Mengenai Garis Panduan
Menentang Tipuan Bida Dalam Perolehan Awam
Hotel Seri Malaysia, Kangar
11 September 2014**

Malaysia Competition Commission

IMRAN ADNAN

**Pegawai,
Bahagian Penyiasatan & Penguatkuasaan**

APA ITU TIPUAN BIDA

'CHECKLIST' UNTUK MENGESAN TIPUAN BIDA

SESI SOAL JAWAB

Apa itu Bidaan?

- Membida adalah proses jual beli barangn atau perkhidmatan melalui tender atau bidaan
- Tawaran akan diberikan kepada pembida yang menawar harga yang paling rendah
- Setiap negara mempunyai undang-undang dan peraturan mewujudkan prosedur

Apa itu Tipuan Bida (Bid Rigging)?

⑩ Penetapan harga dan pembahagian pasaran

⑩ Pembida-pembida yang terlibat telah menentukan siapakah yang akan memenangi sesuatu tender pada harga yang ditetapkan

Apa itu Tipuan Bida?

- Mana-mana perjanjian (bertulis atau lisan) antara pembida bertujuan untuk menghadkan atau mengurangkan persaingan dalam tender
  - Perjanjian boleh berlaku di antara penawar dan pembida yang tidak benar-benar mengemukakan usaha
-
- Perjanjian mungkin akan berjaya dan ianya tidak perlu untuk tempoh yang lama
  - Di kebanyakan negara tipuan bida adalah satu kesalahan dan di sesetengah negara dikira sebagai satu kesalahan jenayah

Kenapa perlu risau mengenai Tipuan Bida?

Perolehan awam lazimnya merangkumi lebih kurang 10-25 % daripada KDNK di kebanyakan negara

Tipuan bida boleh menaikkan harga dengan ketara (20 % atau lebih)

POTENSI PEMBAZIRAN WANG PEMBAYAR CUKAI ADALAH TINGGI !!!!!

Keperntingan Perolehan yang Kompetitif

- Harga yang lebih rendah
- Kualiti produk yang lebih baik
- Mengesakan inovasi

Sistem perolehan awam yang kompetitif akan memberi faedah kepada ekonomi negara kerana perolehan awam melibatkan infrastruktur utama (lebuhraya, kereta api, elektrik)

Peningkatan prosedur perolehan membawa kepada penjimatan yang ketara di beberapa negara

- USD 3.1 juta simpanan untuk Lembaga Air dan Pembetungan Karachi (Pakistan)
- Pengurangan ketara dalam harga elektrik di Bangladesh
- Penjimatan 47% dalam perolehan barangan ketenteraan tertentu di Columbia
- 43% penjimatan dalam kos membeli ubat di Guatemala

Bagi Kesatuan Eropah, pelaksanaan *Arahan Perolehan Awam Kesatuan Eropah* di antara tahun 1993 dan 2002 menjana penjimatan kos sebanyak EUR5 bilion ke EUR 25 bilion.

Jenis-jenis Tipuan Bida

Harga Terselindung

Pembida-pembida berpakat untuk menyerahkan harga yang lebih tinggi supaya pembida tertentu berjaya mendapatkan tender tersebut

Bidaan Menindas

Pihak-pihak telah berpakat untuk tidak membida dan membenarkan satu pihak yang telah ditentukan untuk memenangi sesuatu tender

Penarikan Balik Bida

Berlaku apabila pembida-pembida berpakat untuk menarik balik bidaan yang telah dibuat pada penghujung tempoh bida membenarkan pembida terpilih untuk memenangi tender

Jenis-jenis Tipuan Bida

Bidaan secara giliran

Pembida-pembida mengambil giliran bagi menyerahkan sesuatu harga tender yang paling kompetitif, atau harga yang paling rendah untuk memenangi sesuatu tender. Perkara ini akan dibuat secara bergilir-gilir

Bidaan yang tidak mematuhi syarat

Pembida-pembida berpakat untuk sengaja menyerahkan bidaan yang tidak mematuhi syarat-syarat tender. Ini agar pembida yang telah dipilih memenangi tender

Tipuan Bida vs. Rasuah

- **Rasuah melibatkan satu pihak sahaja membayar rasuah, sebagai contoh kepada pegawai perolehan**
- **Tipuan bida mestilah melibatkan satu pakatan di mana pihak-pihak yang membida berpakat untuk memenangi tender secara tidak kompetitif**

'Checklist' untuk mengesan Tipuan Bida

- Bahagian 1 - Pola Bidaan/Corak Bidaan**
- Bahagian 2 - Borang Bidaan**
- Bahagian 3 - Pola Harga/Corak Harga**
- Bahagian 4 - Kenyataan Pembida**
- Bahagian 5 - Kelakuan Pembida**
- Bahagian 6 - Siasat Terlebih Dahulu**
- Bahagian 7 - Langkah-langkah yang boleh dilakukan jika Mengesyaki berlakunya Tipuan Bida**

'CHECKLIST' UNTUK MENGESAN TIPUAN BIDA

-BAHAGIAN 1-

POLA BIDAAN/CORAK BIDAAN

Pola Bidaan yang meragukan

- Lihat kepada corak bidaan seperti:
  - Pembida/Syarikat yang sama memenangi tender
  - Pembida/Syarikat yang sama menyerahkan bidaan dan bergilir-gilir memenangi tender
  - Tawaran bersama yang tidak relevan atau subkontrak

Contoh pola bidaan yang meragukan

- Bidaan yang dibuat adalah sama atau hampir sama
- Perbezaan Bidaan yang dibuat terlalu jauh
- Perbezaan bidaan dalam peratusan yang tepat

Contoh Kes - *U.S. Gloves*

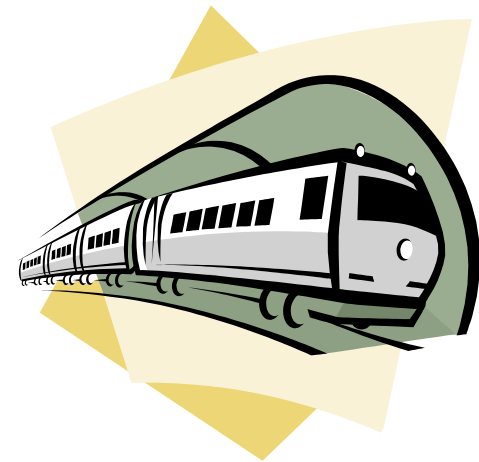
- 4 firma membida 4 jenis kontrak sarung tangan (sarung tangan pakaian wanita, sarung tangan luaran wanita, sarung tangan pakaian lelaki, dan sarung tangan luaran lelaki)
- Setiap jenis sarung tangan adalah kontrak yang berasingan

- Pegawai Perolehan menyedari bahawa setiap satu daripada 4 firma masing-masing memenangi satu kontrak

Contoh Kes – *Seoul Subway*

- Bandar Seoul telah mengumumkan tender untuk proses penambahbaikan 6 bahagian stesen bawah tanah
- Enam syarikat pembinaan memenangi setiap satu bahagian daripada 6 tender yang ditawarkan
- Syarikat pembinaan tersebut telah bersepakat untuk membahagikan satu bahagian kepada syarikat masing-masing

Contoh Kes – *U.S Paint Brushes*

- Dua syarikat telah membida 90 kontrak tender dalam tempoh 7 tahun
- Pegawai perolehan berjaya mengesan bahawa kedua-dua syarikat tersebut telah memenangi 50% daripada kontrak tender setiap tahun

Pengalaman Anda?

- Apakah anda pernah melihat pola ataupun corak-corak bidaan yang meragukan?
  - Anda mempunyai pengalaman melihat corak bidaan lain yang meragukan selain yang telah dibincangkan tadi?

'CHECKLIST' UNTUK MENGESAN TIPUAN BIDA

-BAHAGIAN 2-

BORANG BIDAAN

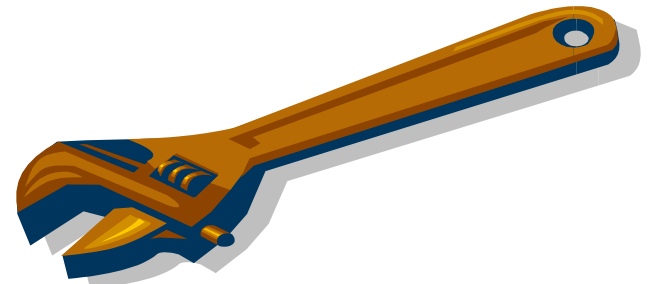
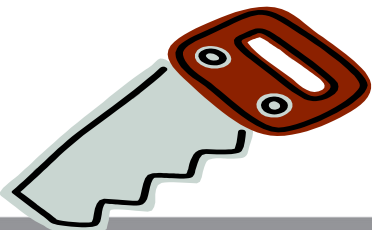
Tanda-tanda di dalam dokumen bidaan

- Kesilapan yang sama, bentuk dokumen bidaan yang sama, kos anggaran yang sama
- Mempunyai alamat, nombor telefon, pekerja yang sama?
- Tanda-tanda bahawa bidaan yang dibuat adalah tidak benar kerana tidak mempunyai butiran yang lengkap atau tidak mengikut terma yang disediakan

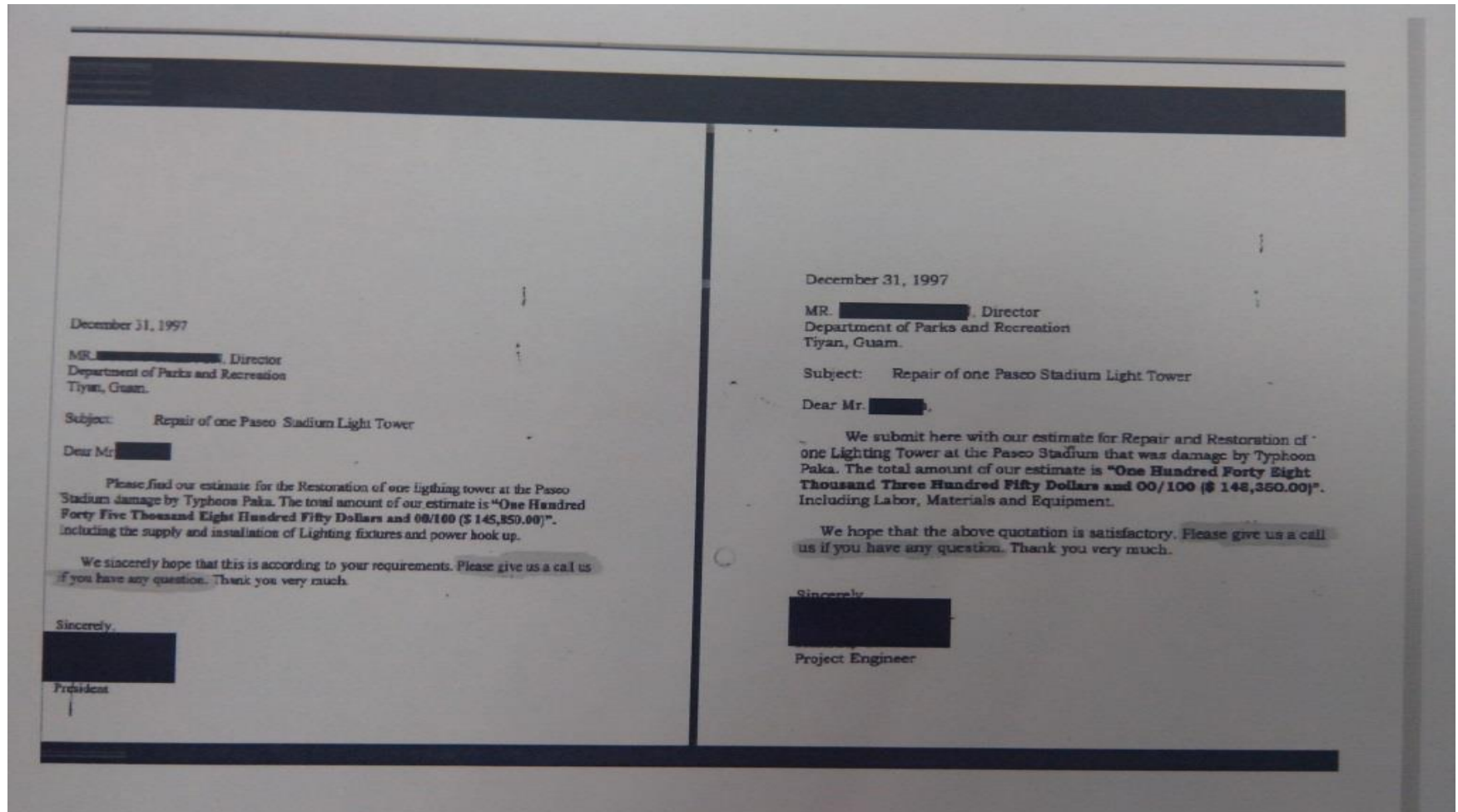

Contoh Kes – *U.S. Storm Damage Repair*

- Terdapat kesilapan menaip yang sama di dalam surat iringan yang dihantar untuk membaiki kerosakan disebabkan taufan yang melanda bandar Guam
- Kedua-dua surat iringan tersebut berakhir dengan perkataan: ***'Please give us a call us if you have any questions. Thank you very much'***
- Menyedari kesilapan meletakkan perkataan “*us*” sebanyak dua kali di dalam kedua-dua surat tersebut pegawai perolehan berjaya mengesan pakatan sulit

Ekshibit daripada kes *Guam Repair*

Pengalaman Anda?

- Adakah anda membandingkan dokumen-dokumen yang dihantar oleh pembida?
- Adakah anda mengesyaki sebarang tanda-tanda komunikasi di antara pembida?
- Pernahkah anda menerima bidaan di mana pembida seakan-akan tidak bersungguh untuk memenangi tender tersebut?

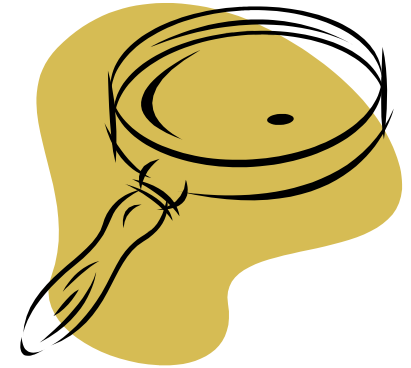
'CHECKLIST' UNTUK MENGESAN TIPUAN BIDA

-BAHAGIAN 3-

POLA ATAU CORAK HARGA

Tanda-tanda di dalam Harga

- Kenaikan harga yang tidak dapat dijelaskan, kehilangan diskaun secara tiba-tiba
- Perbezaan harga yang meragukan:
  - Mengikut kawasan;
  - Agensi kerajaan;
  - Pembeli kerajaan atau sektor swasta

Contoh kes - *El Salvador Airline Tickets*

Services to be rendered	Amate Travel	Agencia Viajes Escamilla	U Travel	Inter-Tours
Cost for issuing round trip tickets	\$39.55	\$39.55	\$39.55	\$39.55
Flight confirmations/ tickets and reservation voucher	Cost free	Cost free	Cost free	NA
Premium Ticket Procedure	Cost free	Cost free	Cost free	NA
Ticket Annulment	Cost free	\$39.55	Cost free (the same day)	NA
Ticket Re-issuance	\$39.55	\$39.55	\$39.55	\$39.55
Issuance of ticket against exchange order (MCO)	\$39.55	Cost free	\$39.55	\$39.55
Procedure for the reimbursement of non-utilized tickets	Cost free	Cost free	Cost free	NA
Procedure for the reimbursement of lost tickets	Cost free	Cost free	Cost free	NA
Train reservation	Cost free	Cost free	Cost free	NA
Delivery services in the metropolitan area	Cost free	Cost free	Cost free	NA
Total	\$118.65	\$118.65	\$118.65	\$118.65

Contoh Kes - *El Salvador Airline Tickets Tender*

PENJELASAN SAKSI KES

- U-Travel: *Witness was asked why the service fees are identical. Witness answered it is just a coincidence in calculation procedures, in the cost structure the companies may have*
- Amate Travel: *Witness said commission was calculated on the basis of the 2003 experience, based on their clients' consumption in that account- that is how they arrived to the \$ 35.00 + sales tax*
- Agencia De Viajes Escamilla: *Witness speculates that all companies have the same program with the airline. He can talk about Escamilla's costs. For him, it is very difficult to speculate if those people have the same costs as Escamilla's, if the airline has the same program*
- Inter-Tours: *The witness is asked why, with so many variables that influence in the preparation of the bids and the companies being so different, they all submit bids with identical (to the cent) charges. Witness says he analyses the tender documents, sees where they are flying to, services required, the number of them to be rendered, and then calculates his costs. He does not know the others' costs, but this is the way he calculated them.*

Pengalaman Anda?

- Pernahkah anda melihat kepada pola atau corak harga?
- Pernahkan anda melihat sama ada harga telah meningkat untuk bidaan baru?
  - Pernah mengkaji sama ada kenaikan harga munasabah?
  - Pernah mengkaji sama ada terdapat jurang perbezaan yang meragukan di antara pembida?(e.g. mengikut kawasan, agensi, kerajaan v. swasta, etc.)
- ⑩ Pernah menerima harga yang sama daripada pembida?

'CHECKLIST' UNTUK MENGESAN TIPUAN BIDA

-BAHAGIAN 4-

KENYATAAN PEMBIDA

Kenyataan meragukan

- Terdapat tanda-tanda komunikasi di antara pembida
- Kenyataan seperti “harga industri” atau “harga biasa ”
- Tanda-tanda kontrak tertentu atau kawasan tertentu dimiliki oleh pembida tertentu
- Tanda-tanda pembida seakan-akan tahu bahawa mereka tidak akan memenangi sesuatu tender atau seperti tahu pembida yang bakal memenangi tender

Contoh kes – *Canadian Bus Services*

- Kedua-dua pembida menyerahkan bidaan yang hampir sama
- Selepas tender diberikan pembida yang gagal mendapat tender telah menelefon pegawai perolehan

- Nota perbincangan yang dicatat oleh pegawai perolehan menunjukkan bahawa pembida yang gagal mengetahui bahawa harga bidaan yang dibuat adalah hampir meskipun jumlah bidaan tersebut adalah sulit

Alberta Bus Tender (2)

Alberta Bus Tender (2)

Mar 1 - I clarified the rates with Paul Dion @ Sun Valley and awarded him the \$20,000 contract.

He was surprised to learn that he was only getting the small contract & questioned why we did not split the large one when the pricing was so close. (he said that) I asked him why he thought it was such a close bid... he hummed a bit, basically said he thought it would be.

Alberta Bus Tender (3)

Alberta Bus Tender (3)

May - 9:30AM - telecon Paul Lion - wanted to know why the contracts were not split when they were so close that the only difference would be on the overnight rates. I asked him what made him think it was on the overnight rate? He said based on last couple of years. He then went on to ~~say~~ state the advantages/disadvantages on a fixed night rate versus a cost plus rate.

My feeling is that Sun Valley + Bison Buses are in collusion on these SOA's with the objective of price fixing and reducing competition.

Pengalaman anda?

- Adakah anda pernah berkomunikasi dengan pembida secara individu?
- Melalui telefon atau secara langsung?
  - Adakah anda mencatat perbincangan tersebut?
  - Adakah anda menyimpan kesemua nota perbincangan?
- Medium Komunikasi?
  - Adakah email-email disimpan?
- Pernahkah anda melihat tanda-tanda bahawa pembida berkomunikasi di antara mereka?

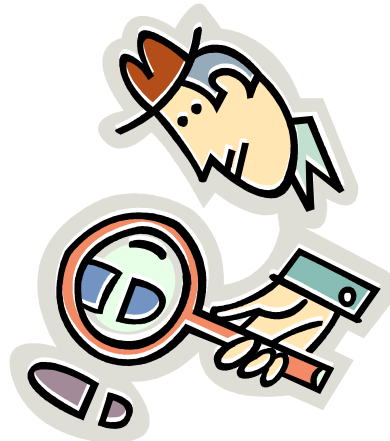
'CHECKLIST' UNTUK MENGESAN TIPUAN BIDA

-BAHAGIAN 5-

KELAKUAN PEMBIDA

Contoh-contoh kelakuan meragukan

- Pesaing akan berjumpa secara sulit seperti di dalam mesyuarat persatuan
- Pembida menghantar bidaan bagi pihak pesaing

Contoh kes – *U.S. Ice Cream*

- Dua syarikat menghantar bidaan untuk tender ice cream di Jabatan Pertahanan
- 'Clue' pertama
  - Pembida kelihatan telah menghantar bidaannya bersama-sama bidaan pesaingnya
  - Pegawai perolehan pada mulanya menyedari kedua-dua pembida membuat kesilapan yang sama pada item #35 borang bidaan – kedua-duanya menggunakan angka yang salah iaitu (8,400 GL) yang perlu didarabkan dengan harga (4.68/dz) sedozen dan bukannya (12.45/gal) pergallon

'Clue' Pertama Kes *U.S Ice Cream*

Capitol Bid

15	ICE CREAM, REGULAR, TYPE II, GRADE 1, GENERAL 8.0% MP (MIN), CHOCOLATE, FRUIT, NUTS OR OTHER BULKY FLAVORS 13722 4 (FLUID OUNCE) CUP FIBER/PLASTIC	8,400	GL	4.68/doz 12.45/gal	39,312.00
----	---	-------	----	-----------------------	-----------

Briggs Bid

15	ICE CREAM, REGULAR, TYPE II, GRADE 1, GENERAL 8.0% MP (MIN), CHOCOLATE, FRUIT, NUTS OR OTHER BULKY FLAVORS 13722 4 (FLUID OUNCE) CUP FIBER/PLASTIC	8,400	GL	4.50/doz 11.97/gal	37,800.00
----	---	-------	----	-----------------------	-----------

Contoh Kes – *U.S. Ice Cream*

- 'Clue' Kedua
  - Kedua-dua pembida telah meletakkan alamat di penghujung borang
  - Pegawai Perolehan menyedari bahawa pada asalnya alamat yang sama telah digunakan di atas kedua-dua borang bidaan yang kemudiannya ditukar
  - Kesan tersebut hanya dapat dilihat di atas dokumen asal. Dokumen asal amat penting

'Clue' Kedua Kes U.S Ice Cream

OFFER (MUST BE FULLY COMPLETED BY OFFEROR)

NOTE: ITEM 10 DOES NOT APPLY IF THE SOLICITATION INCLUDES SECTION K, PROVISION NO. 57.214-16, MINIMUM BID ACCEPTANCE

10. In compliance with the above, the undersigned offers, if this offer is accepted within 73 calendar days from the date of receipt of offers specified above, to furnish any or all items upon which prices are at the price set opposite each item, delivered at the designated points, within the time specified in the schedule.

11. DISCOUNT FOR PROMPT PAYMENT (See Section I, Clause No. 57-257-A)	15 CALENDAR DAYS %	30 CALENDAR DAYS %	30 CALENDAR DAYS %	CALENDAR DAYS
12. ACKNOWLEDGEMENT OF AMENDMENTS (The offeror shall tender receipt of amendments to the SOLICITATION for offers and related documents numbered and dated.)	AMENDMENT NO.	DATE	AMENDMENT NO.	DATE

13. OFFEROR CODE: FACILITY CODE:

NAME AND ADDRESS
(Street, City, County, State and Zip Code):

Capitol Ice Cream Wholesalers, Inc.
2307 Bladensburg Road, N.E.
Washington, DC 20018

AREA CODE AND TELEPHONE NUMBER

202-832-730

21

1. Check if remittance address is different from above - Enter such address in schedule (see clause K42).

37

Contoh Kes – *U.S. Ice Cream*

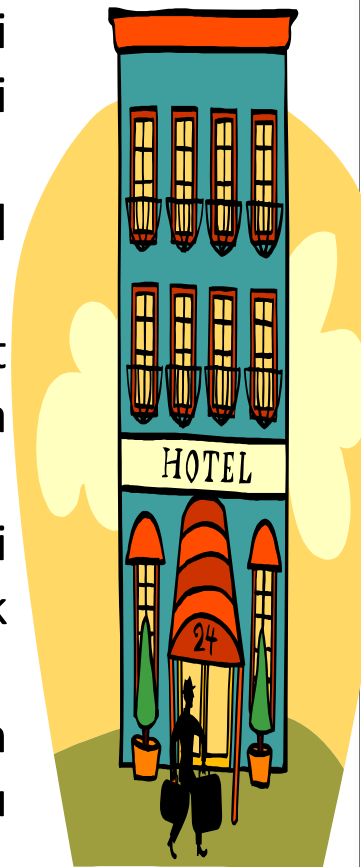
- 'Clue' Ketiga
  - Pegawai Perolehan memeriksa sampul surat yang digunakan untuk menyerahkan bidaan
  - Bekas yang terdapat pada pos menunjukkan bahawa kedua-dua sampul surat telah diposkan di pejabat pos yang sama pada waktu yang sama
  - Setem yang digunakan (terdapat gambar kereta) telah diambil dari gulungan setem yang sama

'Clue' Ketiga Kes *U.S Ice Cream*

Contoh Kes - *Canadian Hotel*

- Kes ini melibatkan tender hotel yang digunakan oleh pegawai kerajaan negara Kanada untuk menghimpun tetamu kerajaan di Bandar Ottawa
- Pegawai daripada 6 hotel terbesar telah berjumpa di sebuah hotel dan menyerahkan kesemua dokumen yang berkenaan
- Mereka telah meletakkan bidaan mereka di dalam sampul surat yang berlainan tetapi menggunakan sampul kourier yang sama untuk dihantar kepada pegawai perolehan kerajaan
- Pegawai kerajaan yang menerima courier tersebut mengesyaki bahawa sesuatu dan telah melaporkan perkara ini kepada pihak atasan
- Perkara ini kemudian telah dilaporkan kepada agensi persaingan dan setelah siasatan dilakukan, kesemua pegawai hotel mengaku bersalah melakukan tipuan bida

Pengalaman Anda

- Adakah pembekal anda selalu berjumpa sebelum menyerahkan tender sebagai contoh berjumpa di dalam mesyuarat persatuan ?

'CHECKLIST' UNTUK MENGESAN TIPUAN BIDA

-BAHAGIAN 6-

SIASAT TERLEBIH DAHULU

'Clue' tidak bermaksud berlakunya Tipuan Bida

- Perlakuan yang ganjil tidak semestinya bermaksud berlakunya tipuan bida
- Jangan menyangka bahawa pembida terlibat di dalam tipuan bida serta merta

'CHECKLIST' UNTUK MENGESAN TIPUAN BIDA

-BAHAGIAN 7-

LANGKAH-LANGKAH YANG BOLEH DILAKUKAN **JIKA ANDA MENGESYAKI BERLAKUNYA** **TIPUAN BIDA**

Langkah-langkah yang boleh dilakukan

- Simpan semua dokumen dan rekod yang berkaitan
- Jangan berkongsi maklumat dengan pembida yang disyaki
- Maklumkan pegawai undang-undang dalaman atau pegawai audit atau pengurus
- Hubungi badan persaingan seperti MyCC
- Selepas mendapat nasihat dari badan yang berkenaan maka tindakan seterusnya boleh diambil

Rumusan

- Mengesan tipuan bida memerlukan pemerhatian dan pemantauan yang teliti pada setiap masa terhadap 'clue' atau tanda-tanda yang meragukan seperti:

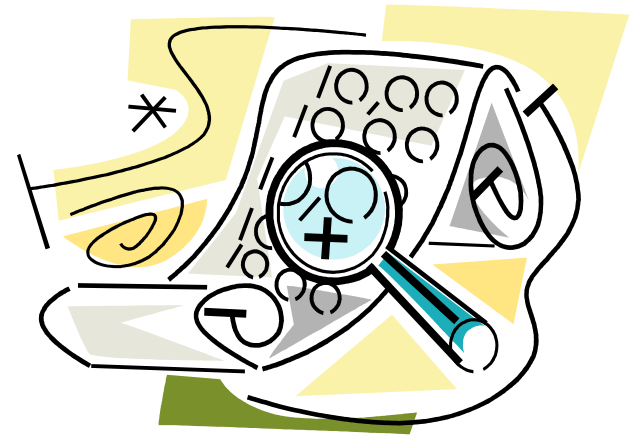
1) Pola Bidaan/Corak Bidaan

2) Borang Bidaan

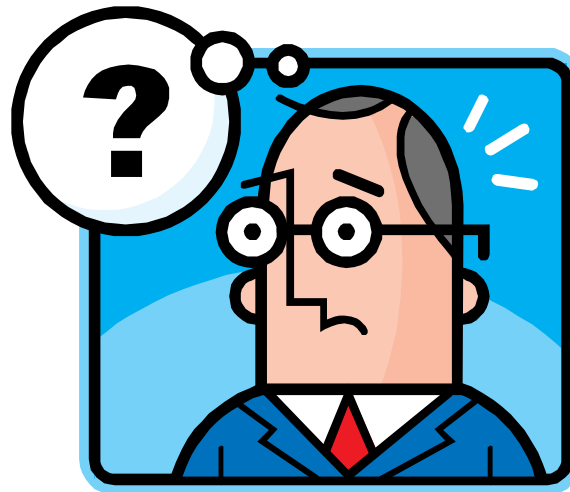
3) Pola Harga/Corak Harga

4) Kenyataan Pembida

5) Kelakuan Pembida

SOALAN??

TERIMA KASIH!

THANK YOU

www.mycc.gov.my

complaints@mycc.gov.my

enquiries@mycc.gov.my